

NASLOVNICA:

Grobnička jesen 2019.

Knjižica sažetaka

GROBNIŠĆINA: tragovi, znakovi i smjerokazi

Grad Grobnik, 9. studenoga 2019.

1. STRANICA:

Grobnička jesen 2019.

Znanstveni i stručni skup

GROBNIŠĆINA: tragovi, znakovi i smjerokazi

Mjesto održavanja:

Galerija suvremene umjetnosti, Kaštel u Gradu Grobniku

9. studenoga 2019. u 9,00 sati

2. STRANICA:

ZNANSTVENI I STRUČNI SKUP
KATEDRE ČAKAVSKOGA SABORA GROBNIŠĆINE
GROBNIŠĆINA: tragovi, znakovi i smjerokazi

PROGRAM

9,00 Svečano otvaranje Skupa:

- ??? Predstavnik Katedre Čakavskoga sabora Grobnišćine
- Ivana Polić Cvitan, načelnica Općine Čavle

1. sesija izlaganja (predsjedavaju Maja Polić i Sanja Zubčić)

9,15 – 9,35 dr. sc. Maja Polić:

Akademik Petar Strčić i Grobnišćina

9,35 – 9,55 prof. dr. sc. Lada Badurina:

Glavne značajke jezikoslovnog rada Josipa Silića

9,55 – 10,15 prof. dr. sc. Marinko Đ. Učur; prof. dr. sc. Željko Bartulović:

Nomotehnički aspekti Vinodolskoga zakona iz 1288. godine

10,15 – 10,35 dr. sc. Ivana Nežić:

O antroponimima u brašćinskoj knjizi sv. Marije Tapačke u Grobniku

Rasprava i stanika

2. sesija izlaganja (predsjedavaju Željko Bartulović i Sanja Zubčić)

11,00 – 11,20 Jasna Ujčić Grudenić, viša kustosica:

Rezultati arheoloških istraživanja nekropole Grobišće – Grobnik u 2019. godini

11,20 – 11,40 Ranko Starac, kustos:

*Dva primjera neistražene fortifikacijske arhitekture: Straža – Turnić pokraj Grada
Grobnika i Gradišće pokraj Kovačeva – Soboli*

11,40 – 12,00 Toni Buterin, mag. sanit. ing.:

Olovno tane za kamene rane: spomen na stradale i internirane mještane sela Podhum

12,00 – 12,20 Ana Randić; Nina Randić; mr. sc. Marko Randić:

*Zanimljivosti o mravima i mravinjacima na Krežalama i Malom Platku u
grobničkim planinama*

Rasprava i zatvaranje skupa

dr. sc. **Maja Polić**

Zavod za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Rijeci

AKADEMIK PETAR STRČIĆ I GROBNIŠĆINA

Akademik Petar Strčić (1936. – 2019.) i Grobnišćina imaju višedesetljetnu nastavnu i znanstveno-manifestacijsku poveznicu. Netom po stjecanju diplome Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, akademik Strčić jednu je školsku godinu bio profesor osnovne škole u Čavlima, a početkom devedesetih godina, kao predsjednik Čakavskoga sabora, bio je jedan od inicijatora osnutka Katedre Čakavskoga sabora Grobnišćine. Njegova suradnja s Katedrom odvijala se u okviru svakogodišnjih znanstveno-stručnih skupova *Grobnišćina: tragovi, znakovi, smjerokazi*, i to od 1992. do 2018. godine. Neka izlaganja s tih skupova objavljena su kao znanstveni radovi u *Grobničkom zborniku* – temeljnoj Katedrinoj ediciji.

Na prijedlog nekadašnjega predsjednika Katedre, Stanislava Lukanića, godine 2006. akademik Petar Strčić proglašen je počasnim građaninom Općine Čavle.

Ključne riječi: Petar Strčić, povijesna istraživanja, Grobnišćina

prof. dr. sc. **Lada Badurina**

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet

GLAVNE ZNAČAJKE JEZIKOSLOVNOG RADA JOSIPA SILIĆA

U prilogu će biti predstavljena najvažnija područja iz bogate jezikoslovne djelatnosti Josipa Silića. Bit će riječi o njegovim doprinosima jezikoslovnoj kroatistici: fonologiji, morfonologiji i morfologiji, aktualnoj sintaksi, funkcionalnoj stilistici, metodologiji pravopisnog normiranja te kodifikaciji pravopisne norme.

Posebna će se pozornost potom posvetiti njegovim nazorima o pitanjima odnosa jezika kao sustava i jezika kao standarda odnosno narječja i standardnoga jezika. U tom će se kontekstu razmotriti i njegov stav prema zavičajnoj grobničkoj čakavštini.

Ključne riječi: Josip Silić, jezikoslovni rad , Grobniščina

prof. dr. sc. **Marinko Đ. Učur**

Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

prof. dr. sc. **Željko Bartulović**

Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

NOMOTEHNIČKI ASPEKTI *VINODOLSKOG ZAKONA IZ 1288. GODINE*

Vinodolski zakon iz 1288. najstariji je sačuvani zakonski tekst na hrvatskom jeziku te je istraživan na različitim aspektima i različitim metodama. Ipak, nomotehničko tumačenje do sada nije obavljeno, dijelom i zato što je to noviji dio pravne znanosti – znanost o sastavljanju i strukturi pravnih propisa.

Autori istražuju *Vinodolski zakon* utvrđujući posebnosti njegova nastanka, osobito „demokračnost” u odabiru sastavljača te davanje prednosti starijim, uglednim osobama pri utvrđivanju izvora – običaja koji se pretaču zapisano pravo. Analizira se redosljed normi i pokušava napraviti raspored prema sadržaju, kao i struktura pojedinih propisa prema ustaljenoj podjeli norme (hipoteza, dispozicija, sankcija). Istražuju se mogući pravni i drugi utjecaji na način donošenja i sadržaj normi.

Usporednom metodom autori istražuju nomotehničke sličnosti, razlike i pravilnosti u *Trsatskom zakonu* iz 1640. koji neki autori smatraju sljedećom etapom u razvoju prava na dijelu prostora Vinodola, kao i usporedbe sa *Senjskim* i *Krčkim (Vrbničkim) statutom* iz 1388. koji su vremenski bliži *Vinodolskom zakonu*, a nastali su na prostoru koji je također bio u vlasti Krčkih knezova. Utvrđuju se nomotehničke značajke ovih pravnih spomenika, sličnosti i različitosti te razlozi takvoga načina sastavljanja propisa.

Ključne riječi: *Vinodolski zakon*, 1288., nomotehnika, pravna povijest, *Trsatski zakon* 1640., *Senjski statut*, *Krčki (Vrbnički) statut* 1388.

dr. sc. **Ivana Nežić**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

O ANTROPONIMIMA U BRAŠĆINSKOJ KNJIZI
SV. MARIJE TEPAČKE U GROBNIKU

Blagajnička knjiga brašćine sv. Marije Tepačke, nastajala u razdoblju od 1593. do 1623. godine, glagoljski je rukopisni spomenik iz kojega doznajemo raznovrsne vrijedne podatke o povijesti Grobnišćine, kako onoj društvenoj, gospodarskoj i kulturnoj, tako i onoj jezičnoj.

S jezičnoga stajališta ova brašćinska knjiga sadrži zanimljivu građu o grobničkoj čakavštini s kraja 16. i početka 17 stoljeća, a neka su jezična obilježja toga rukopisa, ponajprije ona na fonološkoj i morfološkoj razini, već bila predmetom ranijih istraživanja (Lukežić, Iva 2005).

U ovom će se pak radu analizirati bogata antroponimijska građa koju krije grobnička brašćinska knjiga. Osnovne antroponimijske kategorije – osobna imena, prezimena i nadimci – promotrit će se s obzirom na njihovo jezično podrijetlo te analizirati s motivacijsko-semantičkoga i tvorbenoga aspekta, ne bi li se tako i ovom vrstom podataka upotpunila povijesno-jezična slika Grobnišćine u vrijeme nastanka brašćinske knjige.

Ključne riječi: blagajnička knjiga, brašćina sv. Marije Tepačke, Grobnik, antroponimi

Jasna Ujčić Grudenić, viša kustosica

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

REZULTATI ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA NEKROPOLE GROBIŠĆE – GROBNIK U 2019. GODINI

Arheološka zona nekropole Grobišće registrirano je kulturno dobro Republike Hrvatske. Riječ je o nekropoli koja se nalazi podno Grada Grobnika, a koristila se u dužem vremenskom periodu, od željeznoga do ranosrednjovjekovnoga doba. Prva metodološka i sustavna arheološka istraživanja provela je 1987. godine Željka Cetinić, kustosica Pomorskoga i povijesnoga muzeja Hrvatskoga primorja Rijeka, a nakon skoro trideset godina pauze, Muzej je 2017. godine nastavio s istraživanjima.

U 2019. godini provedeno je istraživanje u kvadrantima Z24/25 koji se nalaze na jugoistočnom dijelu lokaliteta, a ondje je otkriveno ukupno devet novih grobnih cjelina.

Ključne riječi: Grobišće, Grobnik, Hrvatsko primorje, arheološka istraživanja, nekropola, željezno doba, antika, rani srednji vijek

Ranko Starac, kustos

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

DVA PRIMJERA NEISTRAŽENE FORTIFIKACIJSKE ARHITEKTURE:

STRAŽA – TURNIĆ POKRAJ GRADA GROBNIKA I

GRADIŠĆE POKRAJ KOVAČEVA – SOBOLI

Autor će predstaviti danas vidljiv dio suhozidnoga obrambenoga sustava na obronku ispod kamenih gomila na Straži, u funkciji prve linije obrane Grada Grobnika.

U drugom dijelu izlaganja usporedit će se recentno stanje kružne utvrde Gradišće na istočnom rubu Grobničkoga polja sa starijim izvještajima i fotografijama toga područja. Ova je zanimljiva kasnoantička ili ranosrednjovjekovna utvrda ostala neistražena, a nakon devedesetih je godina 20. stoljeća potpuno devastirana iskopom i deponiranjem odbačenih minsko-eksplozivnih sredstava.

Ključne riječi: Grobnik, utvrde, Straža – Turnić, Gradišće

Toni Buterin, mag. sanit. ing.

Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet

OLOVNO TANE ZA KAMENE RANE:
SPOMEN NA STRADALE I INTERNIRANE MJEŠTANE SELA PODHUM

Nekoć najveće, najbogatije i najnaseljenije selo Grobnišćine, Podhum, 12. srpnja 1942. do temelja je spaljeno. Muškarci u dobi od 16 do 60 godina strijeljani su, a žene, djeca i starci internirani u Italiju. Zvjerstvima počinjenim od strane fašističkih okupatora prethodila je talijanska okupacija Rijeke i riječkoga prstena, a na tom je prostoru, uključujući i Grobnišćinu, pa tako i selo Podhum, pružan velik otpor prisilnoj talijanizaciji. U povijesnim je vrelima, kao i u objavljenoj literaturi vidljiva, ne samo neusklađenost, već i nesrazmjer stradalih mještana – numerički i nominalno – kao i navođenje različitih razloga koji su potaknuli Talijane na ovo zlodjelo.

U radu su analizirani dosad objavljeni podaci iz literature, a na temelju terenskoga istraživanja provedeni su intervjui s potomcima žrtava čiji su članovi obitelji stradali i internirani. Pojedini kazivači i sami su dio života proveli u internaciji čija su sjećanja na to razdoblje, kao i sjećanja na pretke, iznesena kroz ovu studiju slučaja kontekstualiziranu kroz povijesni pregled stradanja, njihovo viđenje razloga nepodudaranja arhivskih dokumenata i literaturnih navoda te društveni i tradicijski kontekst nakon tragedije, s naglaskom na žrtvu strijeljanih koja je i ovako, sama po sebi, (pre)velika te s ciljem pridavanja važnosti i drugoj strani žrtve: onih interniranih od kojih su neki talijanski danak platili životom, a neki se vratili u selo – podignuvši iz pepela nove generacije i novi Podhum.

Ana Randić

Nina Randić

mr. sc. **Marko Randić**

Javna ustanova Priroda, Rijeka

ZANIMLJIVOSTI O MRAVIMA I MRAVINJACIMA NA KREŽALAMA I MALOM PLATKU U GROBNIČKIM PLANINAMA

Pažljivim je promatranjem tla u pojedinim predjelima grobničkih planina moguće uočiti mravlje putove. Prateći ih može se doći do tipičnih „humkastih”, na vrhu zaravnjenih mravinjaka vrste *Formica pratensis* Retzius, 1783. Na području Krežala i Maloga Platka takvih će se mravinjaka u krugu od oko 100 metara naći barem nekoliko desetaka, što ove lokalitete čini izvrsnim za istraživanje mrava i mravinjaka.

Uočeno je da su mravinjaci najčešće smješteni na rubovima sađene borove šume, a blizina crnoga bora važan je uvjet za njihovu izgradnju. Osim što borove iglice mravima predstavljaju vodootporan materijal za gradnju mravinjaka, mravlji putovi vode do vrhova grana crnoga bora gdje mravi sišu slatke sokove koje ispuštaju lisne uši (*Hemiptera: Aphidoidea*). Također, uz mravinjake izložene buri može se nalaziti planinski vrisak, biljka koja je i sama dobro prilagođena njezinim udarima zbog čega smatramo da mravima služi kao svojevrsan štit stvarajući pogodniju mikroklimu.

Osim ekološkim značajkama mravinjaka istraživanje se bavi mravima kao porodici kukaca s iznimnim socijalnim vještinama. U grobničkim planinama mravinjaci su često izloženi napadima životinja poput medvjeda i divljih svinja. Nakon što one razruše gnijezdo, mrave čeka izazov o kojem ovisi opstanak cijele kolonije - popravak mravinjaka. Ovakav zadatak ne bi bio rješiv bez dobro razvijene međusobne komunikacije i organizacije mrava u mravinjacima.

Ključne riječi: mravi, *Formica pratensis*, izgradnja mravinjaka, ušenci, crni bor, grobničke planine

IMPRESUM, NA ZADNJOJ STRANICI:

NAKLADNIK: Katedra Čakavskoga sabora Grobnišćine

ZA NAKLADNIKA: Silvana Demark

GLAVNA UREDNICA KATEDRINIHZDANJA: dr. sc. Iva Lukežić

PRIPREMILE I UREDILE: dr. sc. Sanja Zubčić i Vlasta Juretić

LEKTORICA: dr. sc. Sanja Zubčić

PREDSJEDNICA ORGANIZACIJSKOGA ODBORA: dr. sc. Sanja Zubčić

TISKARA:

Naklada: